

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XXX. An vxor committat adulterium, consentiente viro in illud delictum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

DISERTATIO. XXX.

*An uxor committat adulterium,
consentiente viro in illud
delictum?*

CAPVT I.

Præmituntur aliqua.

SUMMARIUM.

*An etiam damnata maneat propositio
de copula mulieris cum marito uxoris
consentientis. num. 1.*

*Evidens est eam manere damnatam,
saltem virtualiter. num. 2.*

Item damnata manet expresse. num. 3.

*Et quomodo lex loquens in vno indivi-
duo extendatur ad reliqua eiusdem
ordinis. Ibid.*

*Adulterium non solum violat Castita-
tem, sed etiam legem coniugalem.
num. 4.*

*Quis sit Author propositionis dam-
natæ. num. 5.*

*Proponitur fundamentum propositionis
damnatæ. num. 6.*

I. **P**ropositio quinquagesima ex
damnatis huius tenoris est:
*Copula cum coniugata, consentiente
marito, non est adulterium; ideoque
sufficit in confessione dicere, se esse
fornicatum.* Et ante omnia occurrit
statim ea quæstio, an damnata ma-
neat formaliter, & expresse hæc pro-
positio: *Copula mulieris cum mari-
to, consentiente uxore, non est adul-
terium, ideoque sufficit in confessione
dicere, se esse fornicatam; an potius
damnata maneat tantummodo vir-
tualiter, & implicite?*

2. Et quidem damnatam mane-
re hanc propositionem saltem vir-
tualiter, nemo potest ambigere. Tum
enim manet virtualiter damnata pro-
positio, quando est antecedens, vnde
evidenter inferitur propositio damna-
ta; sic enim tale antecedens est com-
patible cum ipsa damnatione, vt sæ-
pius diximus: sed quod copula cum
coniugata, consentiente marito, sit
adulterium, est antecedens inferens
evidenter, quod copula mulieris cum
marito, consentiente uxore, non sit
adulterium: ergo saltem virtualiter
manet damnata secunda propositio.
Minor autem exterminis patet: nam
licet gravior sit culpa uxoris adulte-
ræ quam mariti adulteri, cæteris pa-
ribus; is autem excessus gravitatis
est intra eandem speciem, & propter
eamdem speciem iuris vtriusvis con-
iugis in corpus alterius.

3. Adhuc tamen assero non so-
lum manere damnatam virtualiter,
sed etiam formaliter, & expresse.
Ratio est: quia quando damnatur
aliqua propositio circa vnum singu-
lare propositum, exempli gratia, &
in quo militat evidenter eadem om-
nino ratio circa reliqua singularia;
tunc manet damnata propositio uni-
versalis, v. g. Leonardus Presbyter
trahitur ad tribunal Iudicis, & incar-
ceratur: Ministri eius tribunalis asse-
runt *Leonardum Presbyterum, quia
non est in dignitate constitutus, posse
trahi ad tribunal laicum.* Re ad Ro-
manum Pontificem delata declarat,
vt minimum, scandalosam esse eam
assertionem, quod *Leonardus Pres-
byter, quia non est in dignitate consti-
tutus, possit trahi ad tribunal laicum.*
In qua hypothesei quamvis damnatio
Pōtificis loquatur de Leonardo Pres-
bytero, est tamen damnatio univer-
salis circa quumlibet Presbytero:
quia Leonardus ponitur exempli-
gratia, vbi evidenter est identitas ra-
tionis

tionis quoad propositionem vniuersalem. Et in libris Decretalium inveniuntur quam plurimi Canones, qui in vno individuo statuunt, quid agendum sit; & ex communi sensu Doctorum sunt leges vniuersales, vbi est identitas rationis. Vide quæ dixi in 2. part. Cris. Theol. disp. 33. cap. 6. n. 96. circa propositionem ex damnatis ab Alexandro VII. trigessimam quartam, scilicet *In die palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto.*

4. Præmittendum etiam est, ad alterum, præter violationem Castitatis, includere aliam speciem peccati, scilicet violationem legis coniugalis. In quo omnes Doctores conveniunt. An autem hæc violatio legis coniugalis sit vnica species infima, an duplex, inferius discutietur.

5. Huius propositionis damnatæ, quis sit Author, nescimus. Nam *Gonet.* Mag. Gonetus in dissertatione de probabilit. num. 120. asserit, id docuisse novos quosdam Casuistas. Adhuc tamen non desunt, qui eam Caramueli attribuere videantur. Nam P. Moya *Moya.* tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. quæst. 3. cap. 6. num. 65. sic ait: *Non me latet, non nullos, quos, citato Illustriss. Fr. Angelo Manrique Episcopo Patensi, sequitur Caramuel in Theol. fundamentali fundam. 35. c. 3. n. 537. fol. 230. duplicem tantum malitiam in adulterio cognoscere, aliam contra Castitatem, aliam contra iustitiam. Vnde inferunt, satis confiteri, qui diceret, [commisi simplicem fornicationem,] & post alia interiecta peccata subnecteret: [intulisti mihi gravem iniuriam, tertia quaedam persona cooperante.] Sed non placeat: tum quia consentiente viro, sufficeret se accusare, de simplici fornicatione, quod nullus concessit: tum quia eo modo confitendi, duplex numero peccatum in esse moris pro vno individuo ad duplicem speciem pertinente subrogaret. Quæ secunda ratio vrget. Et*

ego adderem tertiam: quia iniuria adulterij est specie diversa ab iniuria furti, & ab iniuria detractionis, &c. Non ergo sufficeret dicere, se irrogasse iniuriam; sic enim confiteretur iniuriam in genere, & non in specie infima. An autem ex ea assertione Caramuelis inferatur, quod consentiente marito, non esset iniustitia, & sufficeret se accusare de simplici fornicatione, atque adeo an ea assertio Caramuelis subiaceat huic damnationi, dicam inferius cap. 3. Ille quidem in apolog. de Probabilit. negat, vllum Theologum dixisse, fornicationem femine coniugatæ, consentiente viro, non esse adulterium. Ea autem assertio Caramuelis, quam citat P. Moya, non invenitur in editione anni 1657. quæ vror.

6. Fundamentum huius opinionis potest in hanc formam excogitari. Tota malitia, quæ reperitur in adulterio femine coniugatæ, ultra speciem luxuriæ, est contra iustitiam, & ius mariti: sed scienti, & consentienti non fit iniuria, vt dicitur in Reg. 27. de Regul. iuris in 6.: ergo dum maritus scit, & consentit, cessat ea malitia contra iustitiam.

CAPVT II.

Ostenditur falsitas propositionis damnatæ.

SUMMARIUM.

Convincitur propositio damnata testimonio Apostoli. n. 7.

Responsio refutata. num. 8.

Specialis lex matrimonij, qua tenetur femina non adherere alteri viro, est independens à voluntate coniugis. num. 9.

Et quomodo id constet ex Sacra Scriptura? num. 10.

Kkkk

Quo-

Quomodo violetur vnitas carnis constituta in matrimonio, etiam si coniux consentiat? n. 11. & 12.

Illa circumstantia violandi eam legem matrimonij facit culpam specie diuersam. n. 13.

Matrimonium est vinculum duorum independentem à consensu vtriusvis. Et quid inde pro conclusione? n. 14.

Ex eo, quod matrimonium fidelium sit Sacramentum, roboratur conclusio num. 15.

In adulterio fidelium est alia species peccati, quæ non est in adulterio infidelium num. 16.

7. **F**alitas eius propositionis constat manifeste ex cap. 7. epistolæ ad Rom. vbi sic loquitur Apostolus. *Igitur vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro; si autem mortuus fuerit vir eius, liberata est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro.* Statuit ergo Apostolus propositionem vniuersalem, qua asserit, *omnem feminam coniugatam, quæ vivente viro fuerit cum alio viro, esse adulteram.* ergo contradicit Apostolo, qui ponit hanc propositionem particularem negativam, *Aliqua femina coniugata, quæ vivente viro fuerit cum alio viro, non est adultera;* scilicet, quando vir suus consentit. Nam hæ duæ propositiones sunt formaliter contradictoriæ.

8. Dices, propositionem Apostoli non esse ita vniuersalem, sed intelligendam esse cum ea limitatione, scilicet *vivente, & invito viro, vocabitur adultera, &c.* Sed hæ responsio est omnino (vt minimum) improbabilis; imo est multo maiori censurâ digna: quia nemini licet limitare propositiones vniuersales, quæ sunt de Fide, nisi quando ex alijs Fidei dogmatibus, aut ex intelligentiâ Ecclesiæ, aut Sanctorum Patrum, & Sacrorum Interpretum, includunt talem limitationem.

9. Probatum secundo eadem falsitas propositionis. Etenim speciali lege matrimonij tenetur femina ad non adhærendum alteri viro, idque independentem à consensu, aut dissensu viri: & similiter vir ea speciali lege tenetur, vt non adhæreat alteri feminæ, idque independentem à consensu, aut dissensu suæ coniugis: ergo siue alter coniux consentiat, siue dissentiat, eodem modo peccat contra eam specialem legem matrimonij, si alteri commisceatur. Consequentia patet, quia est fere idem iura cum antecedenti.

10. Antecedens vero demonstratur ex verbis Sacra Scripturæ Gen. 2. *Adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna.* Quam sententiam Christus Dominus stabilivit de novo in Legge Evangelica Math. 19. dicens: *Adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna: Itaque iam non sunt duo, sed vna caro.* In quibus verbis constat declarari institutionem, & legem matrimonij: ergo coniuges ea lege tenentur, vt semper maneat duo in carne vna. Sed cum vxor adhæret alteri viro, non manent illi duo coniuges in carne vna; quia vnitati carnis opponitur divisio eiusdem carnis: quæ divisio manifeste invenitur, quoties coniugata adhæret alteri viro (idem de viro, qui accedit alteri feminæ) ergo tunc violatur ea lex matrimonij lata in ipsa institutione matrimonij.

11. Quod autem deficiat adultera ab ea vnitati carnis, in qua per matrimonium constituta est, patet: quia rursus fit vna caro cum socio criminis; vt constat ex illis verbis Apostoli 1. Corinth. 6. *An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur? Et sunt enim (inquit duo in carne vna.)* Cum ergo illa, quæ erat vna caro cum marito, fiat etiam vna caro cum mæcho; ex vna, & vna fit binarium,

ritum, per quod læditur perfecta vnitatis in matrimonio instituta. Cum ergo ex lege matrimonij promulgata per Christum in Evangelio, sit ea perfecta vnitatis carnis; & hæc vnitatis lædatur per fornicationem mulieris coniugatae, etiam si maritus consentiat in adulterium, quia quamvis ipse consentiat, non propterea servatur ea vnitatis carnis; sit, quod etiam si maritus consentiat, violatur ipsa lex matrimonij.

12. Confirmatur. Nam Christus D. respondens Pharisæis, qui tentantes eum, interrogaverunt, *si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa?* Ex hac vnitatis duorum in carne vna, probavit, iam non licere homini dare uxori libellum repudij: ex quo evidenter inferitur, quod hæc vnitatis duorum in carne vna est independens à voluntate mariti; quando quidem licet ipse velit violare hanc vnitatem per libellum repudij, iam non potest. Cum ergo eiusmodi lex de vnitatis duorum in vna carne sit independens à consensu mariti; & hæc vnitatis violatur per fornicationem fæminæ coniugatae; sit, fæminam coniugatam fornicantem, consentiente marito, violare præfatam legem vnitatis coniugalis, atque adeo, etiam consentiente marito, illud esse adulterium, & delictum specie distinctum à simplici fornicatione.

13. Quod autem ea circumstantia sit specie diversa, patet: nam violare legem cuiuslibet contractus est peccatum specie diversum ab eo, quod est violare Castitatem; alioqui non est malitia specie diversa, quæ reperitur in vsura ex mutuo, ac malitia fornicationis: sed fæmina coniugata, quæ fornicatur, violat præfatam legem contractus matrimonialis: ergo hæc circumstantia est specie diversa à simplici fornicatione.

14. Probatur tertio. Matrimum est vinculum duorum procedens ex ipso contractu; imo & in hoc conceptu vinculi consistere essentiam matrimonij, censet communis Theologorum sententia cum S. Thoma: quæ vinculi appellatio desumpta est ex Apostolo ad Rom. 7. aiente: *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius vivit.* sed hoc vinculum, seu alligatio est independens à consensu, & dissensu mariti; ideo enim Paulus non dixit [*alligata est viro,*] sed *alligata est legi*: ergo fæmina coniugata, quæ fornicatur, consentiente viro, peccat contra legem eius vinculi, & non solum contra Castitatem. Et quidem eiusmodi vinculum stat in eo, quod debeat adherere huic viro, & non alteri; quando ergo adheret alteri, quantum est ex se, solvit se ab eo vinculo.

15. Probatur quarto in matrimonio Fidelium; cuius contractum indissolubilem elevavit Christus D. ad rationem Sacramenti, vt docet Fides Catholica iuxta Tridentinum sess. 7. can. 1. & sess. 24. in decreto de Sacram. matrim. & ibid. can. 1. Ex ratione autem Sacramenti habet significare vniionem Christi D. cum Ecclesia; iuxta Apostolum ad Ephes. 5. *Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem suam, & adheret uxori suæ; & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Ex hac ergo ratione Sacramenti, & significatione vniionis Christi cum Ecclesia, resultat specialis obligatio servandi eam carnis vnitatem; ideo enim dixit Apostolus: *Erunt duo in carne vna: Sacramentum hoc magnum est,* &c. Tum sic: quando fæmina coniugata succumbit mæcho, violat eam vnitatem carnis elevatam iam ad rationem Sacramenti, & ad significandam vniionem Christi cum Ecclesia: sed id est omni ex parte independens à consensu, aut dissensu

mariti: ergo siue consentiat maritus, siue dissentiat, talis fœmina peccat contra legem eius vnitatis sic elevata ad rationem Sacramenti.

16. Hinc infero, in adulterio Fidelium esse aliam speciem peccati, quæ non invenitur in adulterio infidelium: nam adultera Fidelis peccat contra specialem legem resultantem ex contractu matrimoniali elevato ad rationem Sacramenti, & significante vnionem Christi cum Ecclesia.

CAPVT III.

An in adulterio fœmina coniugata, quod committitur, viro invito, sit alia species peccati, quæ non reperitur, cum sit de consensu viri? Vbi quæ species peccati reperiantur in adulterio?

ARTICVLVS I.

Aliquibus prænotatis, proponitur sententia, quæ admittit tertiam speciem iniuriæ, cum suis fundamentis.

SVMMARIVM.

In adulterio præter speciem peccati contra castitatem est etiam alia species contra fidem matrimonij. num. 17.

Enumerantur alia species iniustitiæ, quæ quandoque reperiuntur in adulterio uxoris. n. 18.

An in adulterio uxoris, quod sit, invito viro, sit alia species iniustitiæ, quæ non datur, consentiente viro; & proponitur prima sententia affirmans. num. 19.

Proponitur explicatio eius sententiæ. num. 20.

Tria fundamenta eius sententiæ affirmantis. n. 21. & seqq.

17. **V**T satisfiat argumento, quod proposui cap. i. pro opinione damnata, oportet agnoscere quæ species peccati intercedant in delicto adulteræ (idem proportione servata in adultero coniugato). Et ex cap. præcedenti constat primo, præter speciem peccati contra Castitatem, esse etiam speciem aliam contra obligationem servandi vnitatem carnis, seu, vt alij dicunt, contra fidem matrimonij; quæ obligatio nascitur ex ipso contractu matrimoniali. Quæ quidem species peccati est contra iustitiam: nam omnis obligatio, quæ nascitur ex contractu, si violetur, violatur iustitia; cum omnis contractus obliget ex iustitia.

18. Deinde supponendum est, aliquando solere concurrere alias species iniustitiæ in adulterio uxoris; V.g. quando supponit viro suo alienum filium, obligans virum suum, vt eius sumptibus alat filium alienum. & vt is filius sit cohæres filiorum legitimorum, vel hæres vniuersalis, si non sint filij legitimi; quæ omnia sunt contra iustitiam. Deinde S. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 8. corp. agnoscit alias duas deformitates in adulterio fœminæ coniugatæ, scilicet contra certitudinem prolis; nescitur enim, an sit filius viri sui, an mæchi; & contra bonum propriæ prolis. Et prima quidem deformitas non semper concurrat; vt cum fœmina concepit in absentia viri sui; secunda autem non extat, quando ex neutro concepit. Si autem loquatur S. Thom. de periculo veriustitæ deformitatis, cui se exponit vxor adultera; tunc reducetur peccatum, ad eam speciem iniustitiæ, ad quam periculum inclinat.

19. Quare restat discutere, an quando fœmina coniugata committit adul-

adulterium, invito suo viro, addatur alia circumstantia etiam iniustitiæ privata, propter individuale in iuriam, quæ fit ipsi viro; taliter, quod si ipse vir consentiat in adulterium, deficiat hæc individualis iniustitia? In qua quæstione duæ sunt sententiæ; & ambæ quidem valde probabiles. Prima sententia docet, in eiusmodi adulterio, præter eas duas species contra Castitatem, & contra fidem matrimonij, esse tertiam aliam speciem contra ius ipsius mariti; vti si maritus renuntiet sciens, & consentiens, deficit ea tertia species iniustitiæ. Ita P. L.

Lefio.
Lugo.
Moya.

fius de iust. cap. 7. dub. 3. Lugo Card. tom. 1. de iust. disp. 8. sect. 1. num. 6. P. Moya tom. 1. selectar. tract. 3. disp. 3. quæst. 3. cap. 6. nu. 65. & plures alij.

20. Explicat autem Lugo, quo pacto debeat esse iste consensus, vt nõ fiat ei iniustitia; scilicet quod sit omnino voluntarius, & liber. Nam qui solvit vsuras ex mutuo, non dicitur cõsentire, quia in voluntariè solvit; & ideo fit ei iniustitia. Item ita debet esse consensus omnino voluntarius, & liber, vt revera explicite, vel implicite cedat iure suo. Quare licet Marty, res patiebantur tormenta volentes, & consentientes, adhuc eis irrogabatur iniustitia, quia non cedebant iure suo ad vitam; imo volebãt ad maius meritum pati iniuriam. Addit etiam idem Lugo n. 10. fæminam coniugatam, quæ commisit adulterium, consentiente marito, debere id explicare in confessione Sacramentali; vt Confessarius cognoscat, id adulterium nõ esse cum ea triplici specie, sed solum cum duplici; mentitur enim in confessione, qui se accusat de malitia peccati, quam non commisit.

Lugo.

21. Primum argumentum pro hac sententia est. Nam adultera irrogat iniuriam marito invito; & non irrogat marito consentienti; quia scienti, & consentienti non fit iniuria;

sed hoc non potest esse, nisi detur specialis malitia iniustitiæ contra maritum invitum, ultra malitiam, quæ committitur contra fidem matrimonij: ergo tertia alia species iniustitiæ datur in adulterio contra maritum. Probatur minor. Nam si solum datur malitia contra fidem matrimonij; eodem modo se haberet peccatum, si ve maritus esset invitus; si ve consentiens. Deinde quia si solum esset malitia contra fidem matrimonij, nulla esset iniuria contra maritum, etiam invitum: id autem est absurdum.

22. Secundum est. Nam S. Thomas 2. 2. quæst. 59. art. 3. corp. ita asserit: *Iniustum per se, & formaliter loquendo nullus potest facere, nisi volens, nec pati nisi volens*: ergo maritus nolens patitur iniuriam ab vxore adultera: sed non patitur illam per hoc præscisse, quod illa operetur contra fidem matrimonij: ergo per aliam tertiam speciem peccati. Id vltimum antecedens probatur; nam cætera patent. Nam etiam illa operatur contra fidem matrimonij, quando maritus cõsentit in adulterium: ergo quod operetur contra fidem matrimonij, est quid indifferens respectu iniuriæ mariti; & consequenter per hoc præscisse quod operetur contra fidem matrimonij, maritus non patitur iniuriam.

S. Thom.

23. Tertium. Iniuria mariti potest adesse, & abesse ab adulterio vxoris; adest enim, quando est invitus; abest autem, quando consentit in adulterium: sed peccatum contra fidem matrimonij non potest abesse ab adulterio vxoris: ergo distincta species peccati est iniuria mariti ab specie peccati commissi contra fidem matrimonij.

A R-

ARTICVLVS II.

*Propugnatur vera sententia, quæ
tertiam speciem iniuriæ
non admittit.*

SVMMA RIVM.

*Adultera irrogat iniuriam marito si-
ve consentienti, siue dissentienti.
num. 24.*

*Consensus mariti est, quasi non esset.
num. 25.*

*Iniuria, quam irrogat adultera statui
matrimoniali, eadem est, ac illa,
quam infert coniugi. n. 26.*

*Ius, quod maritus habet, ne vxor violet
fidem matrimonij, non est renuntia-
bile. num. 27.*

*In aliquibus casibus, quamvis pupillus
velit donare, ea voluntas nullius
momenti est. n. 28.*

*Si Clericus vult sponte subijci Tribu-
nali laico, eius voluntas nullius mo-
menti est. n. 29.*

*Idem evenit in Religioso, cui scienti, et
consentienti auferitur pallium. n. 30.*

*Martyr consentiens in suam necem,
adhuc patitur iniuriam, quia non po-
test cedere iure ad vitam. n. 31.*

*Opinio docens in adulterio non reperiri
eam tertiam speciem non subiacet
huic damnationi. n. 32.*

*Non est necesse, quod adultera explicet
in confessione, an commiserit adul-
terium annuente, an renuente mari-
to num. 33.*

*Solvitur argumentum propositum pro
opinionem damnata. n. 33.*

24. **S**ecunda sententia, quam pro-
babiliorem existimo, docet,
in adulterio vxoris non dari tertiam
aliam speciem iniustitiæ contra ma-
ritum invitum; nam illa species pec-
cati, per quam vxor peccat contra fi-

dem matrimonij, est iniuria mariti: fit
autem illi iniuria, siue consentiat in
adulterium, siue non consentiat: quia
consensus illius in adulterium est nul-
lus, siue nullius valoris, & quasi non
esset, quia non est in potestate mariti
cedere illo iure Pro hac stat Caiet.
2. 2. quæst. 154. art. 6. quatenus genera-
liter docet, id pro loquium, [Scienti,
& consentienti non fit iniuria. Intelli-
gendum esse in illis bonis, quæ cadunt
sub dominio, quales sunt opes, fama,
&c.: posse autem pati iniuriam etiam
hominem consentientem, circa illa
bona, quæ non cadunt sub dominium
eius. Pro eadem sententia stat P. Lui-
sius Turrianus apud Lugo citatum, &
omnes illi, qui in hac quæstione re-
currunt ad hoc, quod maritus non
potest cedere iure suo.

25. Probatum primo ex S. Tho-
ma supra citato: quia postquam dixit,
quod per se nemo potest pati, nisi no-
lens; subiungit: Per accidens autem, &
quasi materialiter loquendo potest ali-
quis id: pati volens, sicut cum ali-
quis plus alteri dat sua voluntate, quàm
debet. Id est, sua voluntate, quam de-
bet non habere, & quæ quasi materia-
liter se habet, quia cum nullius valo-
ris sit, est quasi non esset: sed consen-
sus mariti in adulterium vxoris, quasi
materialiter se habet, eo quod nullius
valoris est ad cedendum iure suo, &
est quasi non esset: ergo maritus vo-
lens patitur iniuriam.

26. Probatum secundo, & simul
explicatur conclusio. Etenim ea obli-
gatio, quam habet vxor, non violan-
di fidem matrimonij, est obligatio,
quæ oritur ex contractu matrimonia-
li; sicut ex quolibet alio contractu
oritur obligatio standi contractui:
atque contractus non celebratur cum
statu matrimoniali, sed cum coniuge
in ordine ad talem statum: ergo obli-
gatio vxoris non est præcisse ad non
violandam fidem statûs, sed ad non
vio-

violandam fidem coniugis, prout iste subest tali statui: ergo dum vxor adultera violat fidem matrimonij, non violat præscisse fidem status matrimonialis, sed fidem etiam debitam coniungi, prout iste subest statui matrimoniali: ergo per hoc præscisse irrogat iniuriam coniugi: ergo per hoc præscisse violat ius coniugis, vt iste subest tali statui.

27. Deinde hoc ius mariti, vt subest tali statui, non est renuntiabile, ex speciali natura status matrimonialis, qui habet inseparabiliter obligationem non violandi eam fidem: ergo quamvis maritus consentiens in adulterium vxoris, habeat voluntatem renuntiandi id ius, nihil agit, quia ea voluntas est nulla, & nullius valoris ad eum effectum renuntiandi ius suum. Est ergo ea voluntas cedendi iure suo, quasi non esset; & per consequens eodem modo vxor adultera iniuriam irrogat marito consentienti in adulterium, ac marito invito: quia maritus invitus non cedit iure suo, quia est invitus; & maritus consentiens non cedit iure suo, quia quamvis non sit invitus, sed volens, ea voluntas non potest re ipsa cedere eo iure; quia id ius non est renuntiabile.

28. Huius autem propositionis vniversalis, quod possit fieri iniuria scienti, & consentienti, quando sciens, & consentiens non potest cedere iure suo, siue, quod idem est, quando is consensus est invalidus ad talem effectum cedendi iure suo; multa suppetunt exempla. In primis pupillus in multis casibus non potest se obligare civiliter, neque naturaliter; nam leges irritant, & annullant eum contractum pupilli; in quo casu licet pupillus habeat voluntatem donandi, ea voluntas nullius momenti est: & tunc qui acceptavit donationem pupilli volentis donare, irrogat iniuriam pupillo, quia ea voluntas donandi est, quasi non esset;

& in hoc eodem modo se habet, siue pupillus velit, siue nolit.

29. Deinde si Clericus trahatur ad tribunal Iudicij laici, & ipse sponte velit subijci tribunali laico; adhuc ei scienti, & consentienti fit iniuria, quia non potest cedere iure immunitatis: quia id ius non est ab eo renunciabile. Nec satisfaciunt, qui dicunt, non posse Clericum renunciare eo iure immunitatis; quia id ius est totius status Ecclesiastici: quia negari non potest istud ius immunitatis esse ius istius Clerici, prout in statu Ecclesiastico existens. Cum ergo fit ius istius individui, adhuc istud individuum non potest cedere iure suo; quia consensus illius nullus est, & nullius valoris ad effectum cedendi iure suo; atque adeo ei Clerico irrogatur iniuria, quamvis ipse consentiat.

30. Similiter si quis accipiat pallium Religiosi professi scientis, & consentientis, absque licentia Prælati Regularis; adhuc infert illi iniuriam, sicut infert, si acciperet, aut auferret ab eo invito: quia cum Religiosus professus non habeat dominium sui pallij, sed solū vsum, eius consensus nullius momenti est ad transferendum dominium, vel cedendum iure suo; habet enim ius ad vsum de licentia Prælati.

31. Eodem modo Martyr licet sponte se offerat, & consentiat in occisionem suam, adhuc patitur iniuriam, quia iure suo ad vitam cedere non potest: & quamvis habeat voluntatem subeundi eam mortem, ea voluntas est invalida in ordine ad hunc effectum cedendi iure suo; quia ius ad vitam non est renuntiabile.

32. Ex dictis infertur primo, eam propositionem, quam ex Caramuele refert P. Moya, vt supra notavi num. 6. quoad primam eius partem, scilicet duplicem tantum speciem inveniri in adulterio, scilicet contra Castitatem, & contra iustitiam, non subiacere huic dam-

Caram.
Moya.

damnationi: nam cum illa assertione componitur, quod etiam consentiente marito, fiat iniustitia, ut satis ostensum est.

33. Infertur secundo, vxorem adulteram, pro explicandis speciebus sui adulterij non esse necessarium, quod explicet in confessione, an illud commiserit annuente, an renuente marito. Nam, ut constat ex dictis, eodem modo committit iniustitiam annuente, ac renuente viro suo.

34. Infertur tertio, quid respondendum sit fundamento, quod pro opinione damnata proposui in fine capitis primi. Distinguenda est maior: tota malitia, quæ invenitur in adulterio vxoris, ultra luxuriam, est iniustitia, quæ infertur marito, [provt subest statui matrimoniali,] omitto; quæ infertur marito, [secundum suam personam præcisse,] nego. Dixi *omitto*, & non *concedo*; ut relinquam locum quæstioni cap. seq. proponendæ, an in adulterio inveniatur alia species peccati, eo quod matrimonium Fidelium sit Sacramentum. Deinde distinguo minorem: scienti, & consentienti non fit iniuria, [quando consensus est validus ad cedendum iure suo,] concedo; [quando non est validus,] nego. Quod satis patet ex dictis.

ARTICVLVS III.

Satisfit argumentis primæ sententiæ.

SVMMARIVM.

Adultera irrogat iniuriam marito, etiam consentienti in adulterium. num. 35.

Per accidens potest fieri, quod consentiens in damnum sibi illatum patitur iniuriam. n. 36.

Falsum est, quod iniuria mariti possit

adesse, & abesse ab adulterio vxoris. num. 37.

Quanam sit lex, quæ facit irritum illum consensum mariti. n. 39.

Ad dissolvendam legem matrimonij nihil prodest consensus alterius, vel utriusque coniugis. n. 40.

Solvitur argumentum Cardinalis. num. 41.

Et confirmatio illius. num. 42.

35. **A**D primum respondeo, negando maiore, quod vxor adultera non irrogat iniuriam marito consentienti; eo quod consensus illius sit invalidus, & nullus ad cedendum iure suo, quia ius mariti, ut subest statui matrimoniali, non est renuntiable. Ad id, quod subiungitur, quod si solum esset malitia contra fidem matrimonij, nulla fieret iniuria marito per adulterium, dixi iam, eam iniuriam non esse præcisse contra fidem matrimonij ut sic; sed contra fidem matrimonij, quam debet servare viro suo ex lege matrimonij, cui vir renunciare non potest.

36. Ad secundum respondeo, satis constare ex art. 2. num. 25. quod sentu dixerit S. Thomas, quod *per se nemo patitur iniustum volens*, subiunxit enim, *per accidens posse fieri*, quod patitur iniustum volens; quod satis explicatum manet vbi supra. Deinde concedo, quod maritus nolens adulterium vxoris patitur iniuriam. Antecedens, quod subiungitur, distinguo: maritus nolens non patitur iniuriam per hoc præcisse, quod illa operetur contra fidem matrimonij, [quam marito debet,] nego: contra fidem matrimonij, [abstrahendo à iure mariti,] omitto. Et ad probationem dico, etiam marito consentienti fieri iniuriam, quia consensus illius non est vllius valoris, sed potius invalidus ad cedendum iure suo, ut constat ex dictis.

Ad

37. Ad tertium Neganda est maior, quod iniuria mariti possit ad esse, & abesse ab adulterio: nam iam constat ex dictis, sive consentiat, sive dissentiat maritus, fieri illi iniustitiam; quia quando consentit, ita se habet, ac si non consentiret, in ordine ad cedendum iure suo.

Lugo.

38. Sed instat Lugo Cardinalis citatus, quod licet id fieri possit de possibili, de facto tamen non invenitur aliqua lex, quæ irritet, & annulet consensum mariti; atque adeo licet peccet consentiendo, tamen ille consensus non est invalidus. Et confirmat. Quia non sufficit, quod quis prohibeatur alienare, ut alienatio facta sit valida. Sic enim prodigus prohibetur alienare prodige dissipando bona sua; & tamen validæ sunt donationes, quas facit.

39. Respondeo. In sententia Ioannis de Lugo, quæ ponit iniuriam marito irrogatam diversam à violatione fidei matrimonij, vim habet hæc argumentatio: nam bene intelligitur, quomodo coniux possit cedere iure suo taliter, ut hæc cessio iuris sit illicita, sed valida, quia non invenitur lex, quæ illum privatum consensum annulet, & irritet, ita ut consentiente marito violetur fides matrimonij & maritus delinquat in eo consensu, & vxor adultera non peccet contra eum privatum ius viri sui. In nostra autem sententia, quæ non ponit iniuriam diversam respectu mariti, sed eam ipsam, quæ fit fidei matrimonij, fieri marito pro ut in matrimonio, optime intelligitur, imò necessario inferitur, dari legem, quæ irritet, & annulet consensum mariti in ordine ad cessionem iuris. Ea enim lex est obligatio orta ex contractu matrimoniali, qua se obligarunt coniuges inviolabiliter ad servandam unitatem carnis, sive fidem matrimonij.

40. Dixi *inviolabiliter*, quia ne-

que ex mutuo consensu, neque ex consensu alterius potest dissolvi ea obligatio ex toto, neque ex parte; ita ut consensus utriusque, vel alterius in contrarium sit, quasi non esset. Nam ex natura sua contractus matrimonialis differt à cæteris contractibus; quod hi possunt mutuo consensu dissolvi ex parte, aut ex toto; contractus autem matrimonialis eo vinculo est obstrictus, eaque lege; ut nihil prodest consensus alterius, vel utriusque coniugis ad amputandam, aut minuendam obligationem.

41. Hinc ad argumentum respondetur ex dictis, legem, quæ annullat consensum coniugis in ordine ad cedendum iure suo, esse ipsam legem servandi fidem matrimonij, quæ postquam contractum est matrimonium, non pendet à voluntate coniugum; atque adeo talis lex non est renunciabilis licite, neque valide.

42. Ad confirmationem dico, verum esse, quod non sufficit prohibitio alienationis, ut alienatio sit invalida, neque qualiscumque prohibitio consensus, ut consensus sit nullus, & invalidus. Quando autem obligatio ex lege, aut ex contractu procedens talis est, ut nullatenus pendeat effectus ex voluntate subiecti prohibiti, tunc consensus est invalidus, ut contingit in presenti: nam licet velit coniux renunciare legi de Fide matrimonij, nihil aget.

CAPVT IV.

*An in adulterio admittenda sit
tertia Species malitia con-
tra Sacramentum.*

SUMMARIUM.

- Quid significet matrimonium in lege
gratia, quatenus est Sacramentum.*
num. 43.
- Fides matrimonij obligat ad hoc, quod
coniux reddat debitum, & quod
non adhaereat alteri.* num. 44.
- Et quomodo id constet ex verbis Christi
Domini.* num. 45.
- In illis verbis Christus elevavit ma-
trimonium ad essentiam Sacramen-
ti.* num. 46.
- An adulterium fidelium includat spe-
ciem irreligiositatis.* num. 47.
- Conclusio affirmativa, & authores
eius.* num. 48.
- Fides matrimonij specialiter obligat
ratione Sacramenti.* num. 49.
- Fides matrimonij fortius obligat ex
ratione Sacramenti, quàm ex ra-
tione contractus.* num. 50.
- Matrimonium fidelium magis inse-
parabile est, quàm matrimonium
infidelium.* num. 52.
- Inseparabilitas matrimonij excludit
etiam adhaesionem carnalem ad al-
terum.* num. 53.
- Matrimonium, quatenus est Sacra-
mentum, excludit adhaesionem ad al-
teram carnem.* num. 54.
- Obiectio solvitur.* num. 56.
- Matrimonium, qua Sacramentum est,
exigit unitatem carnis.* num. 57.
- Item qua Sacramentum est, significat
unionem Christi cum Ecclesia, &
cum natura humana.* num. 59.
- Adulterium fidelis non habet speciem
Sacrilegij, sed irreligiositatis.* num.
60. & seqq.

43. **P**RO claritate huius quaestionis
praemitto primo, matrimo-
nium tam ratum, quàm consumma-
tum, in lege gratiae esse verum Sacra-
mentum, vt docet Fides Catholica;
& illud significare unionem Christi
D. cum Ecclesia iuxta id ad Ephes. 5.
*Sacramentum hoc magnum est, ego au-
tem dico, in Christo, & in Ecclesia.*
Cum hoc tamen discrimine, quod
matrimonium ratum, quia est ali-
quomodo dissolubile, saltē per pro-
fessionem Religiosam, significat
unionem Christi cum Ecclesia per
charitatem, quae vnio aliquomodo
est dissolubilis, non cum tota Eccle-
sia, sed cum singularibus, qui possunt
amittere charitatem, scilicet per pec-
catum; matrimonium vero consum-
matum, quod est omnino indissolu-
bile, significat unionem Christi cū na-
tura humana per incarnationem; quae
vnio est omnino indissolubilis. Vide
P. Thomam Sanchez lib. 2. de ma-
trim. disp. 13.

44. Praemitto secundo, conve-
nire omnes Theologos in eo, quod Fi-
des matrimonij dicit duo, & quod
coniux teneatur reddere debitum suo
coniugi, & quod non possit adhaere
carnaliter alij. Item quod haec Fi-
des matrimonij, vt includens haec
duo, instituta, & promulgata est à
Christo D. cum maiori restrictione,
quàm in lege veteri, in qua permette-
batur libellus repudij; illis verbis
Math. 19. *Relinquet homo Patrem, &
matrem, & adhaerebit uxori suae, &
erunt duo in carne vna. Itaque iam
non sunt duo, sed vna caro. Quod er-
go Deus coniunxit, homo non sepa-
ret.*

45. Praemitto tertio, has tres
clausulas huius proximi textus, &
vnamquamque earum explicare, &
continere praefatam fidem matrimo-
nij. Nam prima, quae dicit, *Adhaere-
bit uxori suae,* significat obligationem
red-

reddendi debitum vxori, & non ad-
hærendi carnaliter alteri; nam
qui accedit carnaliter alteri, non ad-
hæret vnice vxori suæ. Secunda, qua
dicitur, *Erunt duo in carne vna*, cla-
rius explicat vtrumque; violari enim
hanc obligationem seruari vnita-
tem carnis, si coniux adulteretur,
constat ex cap. 2. num. 14. Eadem
fides matrimonij explicatur à Christo
D. per tertiam clausulam. *Quod ergo
Deus coniunxit, homo non separet.*
Nam fit divisio, & separatio carnis, si
vxor, quam Deus huic viro coniun-
xit, ipsa se alteri luxuriose coniun-
gat.

46. Præmitto quarto, Christum
Dominum eleuasse matrimonium
ad rationem, & essentiam Sacra-
menti, dum dixit eam sententiam
proxime citatam Math. 19. Videat-
ur P. Thom. Sanchez lib. 2. de ma-
trim. disp. 4. num. 5. & Authores ab
eo relati.

47. His præmissis, inquirimus,
an adulterium, præter speciem lu-
xuriæ, & iniustitiæ contra fidem ma-
trimonij, includat tertiam aliam
speciem irreligiositatis, ex eo quod
matrimonium sit Sacramentum. Pau-
cissimi sunt Doctores qui hanc quæ-
tionem tetigerunt, nam maiori ex
parte eam omittunt, agentes de adul-
terio, quasi contenti invenire in illo
rationem iniustitiæ, contra fidem
matrimonij. Sed tamen cum aliquos
invenimus, qui asserant, adulterium
habere malitiam contra rationem
Sacramenti, etiam consentiente
coniuge, nullum tamen invenire po-
tuit, qui id negaverit.

48. Sit conclusio. Adulterium
coniugis fidelis continet malitiam
irreligiositatis, ex eo quod matri-
monium sit Sacramentum. Pro hac
conclusionem stant Lugo Card. tom. 1.
de Iust. disp. 8. sect. num. 6. Ait enim,
agens de adulterio: *Habet tamen*

*malitiam specialem contra bonum Sa-
cramenti.* Trullenchus in Decal. præ-
cep. 6. cap. 1. num. 2. Busenbaum
lib. 3. Sum. tract. 3. cap. 2. dub. 2.
num. 4. & videtur idem censere P.
Reginaldus lib. 22. num. 24. dum ait:
*Per ipsum (adulterium) violatur
coniugij fides, sanctitasque.* Sancti-
tas enim coniugij est, quæ provenit à
ratione Sacramenti.

49. Probatum primo. Fides ma-
trimonij obligat, non solum ratione
contractus, sed etiam ratione Sacra-
menti: sed hæc est duplex obligatio
orta ex duplici titulo specificè diver-
so: ergo violatio vtriusque obliga-
tionis (qualis violatio reperitur in
adulterio) est duplex violatio speci-
ficè diversa. Hæc consequentia patet:
tum quia violatio obligationis, quæ
oritur ex duplici titulo specificè di-
verso, inducit duplicem speciem
malitiæ: sic enim si ad ieiuniū hodie-
num concurrat votum, & præceptum
Ecclesiæ, violatio eius habet dupli-
cem speciem malitiæ, quia obligatio
oritur ex duplici titulo specificè di-
verso. Tum etiam, quia violatio
obligationis, quæ opponitur duplici
virtuti, inducit etiam duplicem spe-
ciem, vt in exemplo allato ieiunij,
cuius violatio opponitur virtutibus
abstinentiæ, & Religionis: ergo si
adulterium est violatio obligationis
ortæ ex duplici titulo specificè diverso,
continebit duplicem speciem, nempe
contra iustitiam, & contra Reli-
gionem Sacramenti. Minor etiam
patet, si maior est vera.

50. Probatum ergo maior. Nam
cum ambo coniuges habeant vincu-
lum inseparabile, fortius, & strictius
obligat hoc vinculum ex ratione Sa-
cramenti, postquam ambo facti
sunt vna caro, quam ex præscissa ra-
tione contractus matrimonialis: sed
hæc inseparabilitas producit obliga-
tionem seruari fidem matrimonij,

LIII 2

imo

imò & videtur esse ipsa fides matrimonij: ergo hæc fides matrimonij non solum obligat ex ratione contractus, sed etiam ex ratione Sacramenti. Consequentia patet, & minor etiam constat: nam vt supra dixi, per ea verba, *Iam non sunt duo, sed una caro*, & per illa: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet*; significatur ipsa fides matrimonij, qua coniux tenetur obligatione perpetua reddendi debitum, & non adhærendi carnaliter alteri.

51. Maior vero huius proximi syllogismi probatur primo ex S. Thoma in cap. 7. epistolæ ad Rom. lect. 1. ad ea verba Christi D. proxime relata, vbi ait: *Et hæc quidem inseparabilitas matrimonij præcipue causatur, in quantum est Sacramentum coniunctionis indissolubilis Christi, & Ecclesia, vel verbi, & humane natura in persona Christi Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum, &c.* Ex quibus verbis constat, quod inseparabilitas vinculi matrimonialis (quæ vel est ipsa fides matrimonij, vel est titulus immediatus, ex quo oritur fides matrimonij) provenit, in quantum est Sacramentum; atque adeo ex ratione Sacramenti præcipue, & fortius, atque strictius oritur eiusmodi inseparabilitas.

52. Secundo probatur hæc eadem proximi syllogismi maior. Nam matrimonium, quod non est Sacramentum, scilicet matrimonium infidelium, est aliqua ratione dissolubile, & separabile, scilicet per conversionem vnus ad fidem Catholicam; matrimonium autem, quod est Sacramentum, est omnino indissolubile, & inseparabile: ergo hæc inseparabilitas matrimonij, qua Sacramentum est, fortius, & strictius obligat, quam inseparabilitas, quæ provenit præcisè à contractu matrimoniali, qua tali.

53. Dices, hinc recte probari inseparabilitatem quoad vinculum ma-

trimoniale provenire à ratione Sacramenti; non vero quoad fidem matrimonij, quantum ad non adhærendum carnaliter alteri. Hæc tamen responsio caret fundamento: nam cum ratio Sacramenti consistat in ipso vinculo matrimoniali, vt expressit S. Thom. in 4. dist. 26. quæst. 2. art. 3. ad 2. ibi: *Actus exteriores, & verba exprimentia consensum directe faciunt nexum quendam, qui est Sacramentum matrimonij.* Et tenet P. Thom. Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 1. nu. 6. cum multis alijs; attentis etiam ijs, quæ docet disput. 5. n. 7. Vinculum autem, quo vnus coniux alligatus est alteri, non solum excludat solubilitatem, sed etiam divisionem vnitatis carnis per adhæSIONEM carnalem ad alterum; necesse est quod ratione Sacramenti excludatur vtrumque. Quod si iuxta opinionem aliorum dicatur, rationem Sacramenti consistere formaliter in contractu, non vero in vinculo, quod nascitur ex contractu; eodem modo vrget argumentum, cum ex contractu, qua Sacramentum est, oriatur vinculum inseparabile, quod excludit tam dissolutionem vinculi, quam violationem vnitatis carnis; ipse contractus, qua Sacramentum est, erit titulus, ex quo oritur conclusio vtriusque violationis; atque adeo ex ratione Sacramenti obligatur coniux ad non adhærendum carni alienæ.

54. Probatum secundo conclusio Matrimonium, quatenus est Sacramentum, dat gratiam coniugibus, vt contineant se intra fines matrimonij, & consequenter ne adhæreant alteri carni, vt docet D. Thomas supra citatus, in hæc verba: *Nexum quendam, qui est Sacramentum matrimonij, & huiusmodi nexus, ex virtute divine institutionis, dispositive operatur ad gratiam: Sed Sacramentum, quod dat gratiam ad excludendum aliquod speciale peccatum, excludit tale peccatum.*

catum, atque adeo obligat ad vitandum tale peccatum; sic enim qui se rebaptizat, irreligiose operatur contra Sacramentum Baptismi, quia Baptismus confert auxilia gratiæ contra voluntatem iterandi Baptisum: ergo matrimonium, quatenus est Sacramentum, excludit peccatum adherendi alteri carni. Violat ergo irreligiose legem ortam ex Sacramento matrimonij coniux, qui adheret alteri carni.

55. Dices. Ergo qui accepit, vltra Baptisum, Sacramentum Confirmationis, si deficit à Fide, non solum committit crimen hæresis, sed etiam irreligiositatis contra Sacramentum Confirmationis; cum hoc Sacramentum specialiter det auxilia gratiæ ad retinendam fortitudinem in defendenda fide; atque adeo excludat infidelitatem.

56. Respondeo, concedendo consequentiam. Postulat enim Sacramentum Confirmationis persistentiã in Fide; ideo enim confert auxilia gratiæ ad eam persistentiam; quia ex institutione sua postulat talem persistentiam.

57. Probatum tertio conclusio. Sacramentum matrimonij, qua tale Sacramentum est, exigit vnitatem carnis, sive quod sint duo in carne vna: ergo qui violat hanc vnitatem carnis, peccat, contra exigentiam Sacramenti. Sed adultera (idem est de adultero) violat hanc vnitatem, vt supra ostendi: ergo adultera peccat contra exigentiam Sacramenti; atque adeo irreligiose peccat.

58. Solum antecedens primum eget probatione, quam sic instituo primo. Nam Christus D. instituit Sacramentum hoc, cum dixit: *Itaque iam non sunt duo, sed vna caro*, Math. 19. ergo Christus D. instituit hoc Sacramentum super hac vnitatem carnis: ergo Sacramentum hoc exigit istam

vnitatem carnis, tamquam fundamentum, super quo institutum est hoc Sacramentum.

59. Probatum secundo idem antecedens. Quia matrimonium, qua Sacramentum est, significat vniõnem Christi cum Ecclesia per charitatem, sive vniõnem Christi cum natura humana per incarnationem, modo supra explicato: sed hæc significatio istius Sacramenti exigit hanc vnitatem carnis: ergo ipsum Sacramentum exigit hanc vnitatem carnis.

60. Advertendum tamen est, me non dixisse, adulterium continere speciem sacrilegij contra Sacramentum, sed irreligiositatis. Et quidem quavis omne sacrilegium sit irreligiositas; non tamen omnis irreligiositas est sacrilegium. Nam, vt observat P. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 1. num. 1. Irreligiositas est conceptus communis omnibus vitijs, quæ opponitur Religioni; estque species subalterna, quæ continet sub se multas species infimas Religioni oppositas, quales sunt periurium, blasphemia, tentatio Dei, &c.

61. Affero ergo, proprie, & stricte loquendo, adulterium non includere speciem sacrilegij: quia sacrilegium est violatio rei sacræ; atqui adulterium non violat formaliter, & immediate ipsum Sacramentum, sed solum mediate, quatenus violat exigentiam, & legem, quæ immediare oritur ex ipso Sacramento. Hanc autem speciem peccati vocamus vocabulo communi irreligiositatis, quia non habemus vocabulum significans specificè hanc malitiam: aliunde autem sufficienter limitatur ad speciem infimam, dum dicimus esse irreligiositatem contra Sacramentum matrimonij.